

2 बिलासपुरस्य डंगार संस्कृत महाविद्यालये सुसम्पन्नः हिमाचल-संस्कृताकादम्याः राज्यस्तरीयः मकरसंक्रान्तिः उत्सवः

3 कालका-शिमलाः चतुर्ष्वङ्गिणः वृत्ताकारमार्गेण संयुक्तः भविष्यति, चलौठ्याः समीपे १०० मीटरं दीर्घः उड्डयनसेतुः निर्मायते

4 संस्कृतविद्यास्थानानि- ४० गृह्यसूत्रम्-

सुभाषितम्

मूर्खा यत्र न पूज्यन्ते
धान्यं यत्र सुसंचितम्।
दम्पत्यो कलहो नास्ति
तत्र श्रीः स्वयमागता॥

हिन्दुधर्मः- जहाँ पर मूर्खों की पूजा नहीं होती, धान्य को भलीभाँति संचित करके रखा जाता है और पति पत्नी के मध्य कलह नहीं होती, वहाँ लक्ष्मी स्वयं आ जाती है।

प्रतिदिन नवीनतम
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

महाकुम्भः 2025- सार्धत्रिकोटितोऽप्यधिकैः जनैः मकरसङ्क्रान्त्यवसरे महाकुम्भे त्रिवेण्याम् अमृतस्नानं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः।

सार्धत्रिकोटितोऽप्यधिक जनैः गङ्गायाः महारतिक्रममपि मकरसङ्क्रान्त्यवसरे महाकुम्भे प्रत्यक्षीकृतवन्तः। परम्परानुसारं जनाः संक्रान्त्यवसरे दान- पुण्यादिकानि कार्याणि अपि आचरितवन्तः। अपि परम्पराः समयप्रकारेण परिपाल्यमानाः सन्ति। कोटिशः अवसरेऽस्मिन् प्रधानमन्त्रिणा श्रद्धालवः साधवश्च अमृतस्नानस्य पुण्यं समर्जयन्तस्सन्ति। पवित्र अमृतस्नानानन्तरं श्रद्धालवः घट्टेषु अभ्यर्चनापुरस्सरं स्वकीयाः परम्पराः श्रद्धायाश्च स्पष्टं प्रतिबिम्बनं परिपालयन्तश्च सन्ति। सहैव बहवः करोतीति।

स्पेनदेशे भारतीयप्रवासिभिः सह सम्वादं कृतवान् विदेशमन्त्री एस.जयशङ्करः

हिमसंस्कृतवार्ताः। विदेशमन्त्री डा. जयशंकरः स्पेनदेशे भारतीयप्रवासिनः सम्बोधयन् उक्तवान् यत् सः वैश्विकमञ्चे "सबका साथ, सबका विकास, सबका विश्व" चेति भारतस्य दृष्टिकोणे बलं दत्तवान्। अद्यत्वे अत्यल्पाः एव देशाः सन्ति ये रूस-यूक्रेनयोः सह अथवा इजरायल-इरान्-देशयोः सह वार्तालापं कर्तुं शक्नुवन्ति। प्रधानमन्त्री मोदी उभयम् अपि कर्तुं समर्थः अस्ति। तथैव अल्पाः एव देशाः एकत्रैव QUAD, BRICS इत्येतयोः सदस्याः भवितुम् अर्हन्ति इति। एतत् किञ्चित् अतीव अद्वितीयम् अस्ति। अद्यत्वे यदि जगत् पश्यन्ति तर्हि अतीव ध्रुवीकृतः संसारः अस्ति। एतादृशे परिदृश्ये भारतं सबका साथ, सबका विकास, सबका विश्व चेति ध्येयं जगति नेतुम् समर्थः देशः अस्ति। डॉ. जयशङ्करः भारत-स्पेन-सम्बन्धयोः विषये अपि आशां प्रकटितवान् यत् द्वयोः राष्ट्रयोः मध्ये सम्बन्धाः महदुन्नताः भवितुं प्रवृत्ताः सन्ति

देशं वातावरणसज्जं राष्ट्रं कर्तुं मिशनमौसम इत्यस्य शुभारम्भं कृतवान् प्रधानमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी देशं वातावरणसज्जं राष्ट्रं कर्तुं मिशनमौसम इत्यस्य शुभारम्भं कृतवान्। नवदिल्लीनगरस्य भरतमण्डपे भारतस्य वातावरणविभागस्य सार्धैकशततमस्य स्थापनादिवसस्य उत्सवस्य समये एतत् विमोचनं जातम्। अस्मिन् अवसरे प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् मिशनमौसम इति भारतस्य स्थायित्वं भविष्यते च सज्जं राष्ट्रं निर्मातुं प्रतिबद्धतायाः प्रमाणभूतम् अस्ति। श्रीमोदी भारतीय-ऋतु-विज्ञानविभागस्य साधकशत-वर्षीययात्रायाः प्रशंसाम् अकरोत्, अयं कश्चन देशे आधुनिकविज्ञानस्य प्रौद्योगिक्याः च गौरवपूर्णः अध्यायः अस्ति इति सः वर्णितवान्। सः प्रकाशितवान् यत् आईएमडी इति न केवलं कोटिशः भारतीयानां सेवां करोति अपितु भारतस्य वैज्ञानिक प्रगतेः प्रतीकभूतत्वेन अपि वर्तते। प्रधानमन्त्रिणा श्रीमोदिना प्रकाशितं यत् 'सर्वस्य कृते पूर्वसंचेतना' इति उपक्रमः अधुना नवति प्रतिशताधिकं जनसंख्यां व्याप्नोति। सः अवदत् यत् कोऽपि गतदिनानां आगामिदशदिनानां च वातावरणसूचनाः कदापि प्राप्तुं शक्नोति। तेन प्रतिपादितं यत् यत् एतद्वारा वास्तविकसमये अद्यतनीकरणेन सुरक्षा वर्धते, कृषि-नील-अर्थव्यवस्थेत्यादीनां क्षेत्राणां सुदृढीकरणं च भवति। सः अवदत्, यत् प्राकृतिकविपदां प्रभावं न्यूनीकर्तुं ऋतुविज्ञानस्य कार्यक्षमता इतोपि वर्धितव्या। भारतस्य ऋतुविज्ञानविभागस्य उन्नतिभिः तस्य आपदाप्रबन्धनक्षमता सुदृढा सञ्जाता अस्ति, यद्वारा सम्पूर्णविश्वस्य लाभः सञ्जायते। सः अवदत् यत् भारतस्य Flash Flood Guidance इति प्रणाली नेपाल-भूटान-बाङ्गलादेश-श्रीलङ्कादेशेभ्यः सूचनां प्रददाति। विश्वबन्धुरूपेण भारतं प्राकृतिकविपदां समये अन्यदेशानां साहाय्यार्थं सर्वदा प्रथमं तिष्ठति। विश्वसेवायां, सुरक्षायां च भारतं महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहति इति सः विश्वासं प्रकटितवान्।

प्रधानमन्त्रिणा सशस्त्रसेनादिवसावसरे राष्ट्रस्य प्राक्तनसैनिकान् प्रति आभारपूर्णभावाः प्रकटिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः। सशस्त्रसेनादिवसावसरे प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना राष्ट्रस्य प्राक्तनसैनिकान् प्रति आभारपूर्णभावाः प्रकटिताः। एकस्मिन् सामाजिक प्रसार तन्त्रजाले प्रसारिते सन्देशे प्रधानमन्त्रिणा वीरबलिं प्राप्तेभ्यः सैनिकेभ्यः श्रद्धासुमनानि समर्पितानि। तेन सैनिकानां बलिदान- शौर्याभ्यां सह राष्ट्ररक्षायै तेषां अकाट्यां प्रतिबद्धतां च सप्रशंसं स्वीकृतम्। तेनोक्तञ्च यत् एते वीरभटाः राष्ट्र- नायकाः देशभक्ताश्च चिरस्थायिनः प्रतिनिधयः सन्तीति। श्रीमोदिना स्वीकृतं यत् प्रशासनम् एतेषां कल्याणाय सर्वदेव अग्रे अस्ति, इतोऽप्यग्रेऽपि भविष्यति। केन्द्रीयमन्त्रिणा गडकरिणा नागपुरे वायुसेनानगरे नवमे पूर्वसशस्त्र बल दिवससमारोहे प्रातिभाग्यं कृतम्। तेनोक्तञ्च यत् स्वकीये रक्षा सेवा कार्यकाले पूर्वसैनिकानां योगदानम् अविस्मरणीयमस्तीति।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

राष्ट्रियहल्दीमण्डलस्य
उद्घाटनं कृतवान्

वाणिज्य-उद्योगमन्त्री
पीयूषगोयलः नवीदिल्लीनगरे
राष्ट्रियहल्दीमण्डलस्य उद्घाटनं
कृतवान्। गोयलमहोदयः अवदत् यत्
बोर्डः हल्दीकृषकाणां कल्याणे,
हरिद्रायाः उन्नतप्रकारानाम् विकासाय,
निर्यातस्य प्रवर्धने च ध्यानं केन्द्रितं
करिष्यति। सः अवदत् यत् देशस्य २०
राज्येषु हरिद्रायाः उत्पादनं भवति तथा च
विश्वस्य प्रायः ७० प्रतिशतं हरिद्रा भारते
एव उत्पाद्यते।

रियादे आरब्धः

भविष्यस्य खनिजमञ्चः

भविष्यस्य खनिजमञ्चः : २०२५
रियादगरे आरब्धः। खनिजक्षेत्रस्य
आह्वानानां विषये चर्चा कर्तुं ८५ तः
अधिकेभ्यः देशेभ्यः खनिज-उद्योगस्य
प्रतिनिधयः भागं गृह्णन्ति। केन्द्रीय
कोयलाखानमन्त्री जी. किशन रेड्डी अपि
५० तः अधिकेभ्यः देशेभ्यः मन्त्रिभिः
अधिकारिभिः सह अस्मिन् कार्यक्रमे
उपस्थितः आसीत्।

बिलासपुरस्य डंगार संस्कृत महाविद्यालये सुसम्पन्नः हिमाचल-संस्कृताकादम्याः राज्यस्तरीयः मकरसंक्रान्तिः उत्सवः

हिमसंस्कृतवार्ता: बिलासपुरम्। वैविध्यपूर्णं भारते मकरसंक्रान्तिः इत्युत्सवः अतीवानन्देन आचर्यते। अस्मिन् अवसरे हिमाचलसंस्कृताकादमीद्वारा संस्कृतमहाविद्यालयः डंगारः (बिलासपुरम्) इत्यत्र मकरसंक्रान्तिः उत्सवः २०२५ इत्यस्य आयोजनं कृतम्। अस्मिन् कार्यक्रमे गुरुनानकदेवविश्वविद्यालयस्य संस्कृतविभागात् सेवानिवृत्तः डॉ. लेखरामशर्मा मुख्यातिथिरूपेण उपस्थितः। अस्य कार्यक्रमस्य अध्यक्षता पंजाबविश्वविद्यालयात् सेवानिवृत्तः आचार्य डॉ. गणेशदत्तभारद्वाजः अकरोत्। अकादमीसचिवः डॉ. केशवानन्दकौशलः राज्यस्य विभिन्नजनपदेषु आगतानां संस्कृतविदुषां स्वागतं कुर्वन् उक्तवान् यत् भारतीयसंस्कृतौ उत्सवाः परस्परसौहार्दस्य भावं वर्धयन्ति, सामाजिकसौहार्दस्य सद्भावनाम् अपि प्रवर्धयन्ति, अतः एतदर्थमेव हिमाचलसंस्कृत अकादमी हिमाचलस्य विदुषां एकस्मिन् मञ्चे आनेतुं प्रयत्नशीला अस्ति येन संस्कृतस्य संस्कृतेः तत्त्वानि गहनतया चर्चां कर्तुं शक्यन्ते। तेनोक्तं यत् तस्य कार्यकालस्य अयं अन्तिमः कार्यक्रमः अस्ति। गतचतुर्षु वर्षेषु अकादम्याः हिमाचलप्रदेशस्य प्रायः सर्वेषु जनपदेषु कार्यक्रमणाम् आयोजनं कृतम्। ध्यातव्यमस्ति यत् 21 जनवरी दिनांके सचिववर्यस्य कार्यकालः समाप्तः भविष्यति। कार्यक्रमं सम्बोधयन् मुख्यातिथिः डॉ. लेखरामशर्मा मकरसंक्रान्तेः

महत्त्वं प्रकाशयन् उक्तवान् यत् एषः उत्सवः सम्पूर्णं भारते सूर्यस्य मकरराशिप्रवेशावसरे आचर्यते। अस्मिन् दिने भागीरथः गङ्गाम् स्वर्गात् पृथिव्याम् आनीतवान्, अतः स्नानदृष्ट्या गङ्गोत्रीतः गंगासागरपर्यन्तं सर्वेषु तीर्थस्थानेषु स्नानस्य अस्मिन् दिने विशेषं महत्त्वं वर्तते। सः अवदत् यत् अस्मिन् उत्सवे तिलगुडदानस्य विशेषपरम्परा अस्ति यत्र तिलेन कैल्शियमिति प्राप्यते तत्रैव गुडद्वारा ऊर्जा वर्धते। कार्यक्रममाध्यक्षः डॉ. गणेशदत्तभारद्वाजः अवदत् यत् मकरसंक्रान्तिमहोत्सवः नूतनजीवनं प्रेरयति यतोहि हेमन्तऋतुः समाप्ते सति पर्यावरणे नूतना ऊर्जा उत्पद्यते, अयं समयः प्राकृतिकदृष्ट्या नवीनतायाः समयः इति भासते। संस्कृतमहाविद्यालयस्य आचार्यः डॉ. रोशनशर्मा सर्वेषां विदुषां स्वागतं कृतवान्। कार्यक्रमे सारस्वतातिथिषु अकादम्याः पूर्वसचिवः डॉ. मस्तरामशर्मा, संस्कृतस्य पूर्वप्राचार्येषु, डॉ. लौलाधर वात्सयनः, डॉ. इन्द्रपालशर्मा, डॉ. धनीरामसंगरः उपस्थिता आसन्। तत्रैव विषयवाचकेषु डॉ. अमनदीपशर्मा, डॉ. अमित शर्मा, डॉ. मनजीत शर्मा, आचार्य नरेश मलोटिया, डॉ. श्रीधरद्विवेदी, डॉ. राकेशः, डॉ. रितेशः, डॉ. दीपकुमारः, डॉ. खुशवंतः, डॉ. जगदीशः, डॉ. विपिनशर्मा, डॉ. ज्ञानेश्वरशर्मा, डॉ. संदीपशर्मा, डॉ. राजेश शर्मा, डॉ. संतोषशर्मा, इत्यादयः स्वलेखान् पठितवन्तः।

Himachal Youth Congress : रोहडूक्षेत्रस्य छतरसिंहठाकुरः हिमाचलयुवाकांग्रेसस्य नूतनाध्यक्षः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। हिमाचलप्रदेश-युवाकाङ्ग्रेसस्य नूतनः प्रदेशाध्यक्षः प्राप्तः। मंगलवासरे सायंकाले अखिलभारतीययुवाकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः उदयभानुः पत्रं प्रसार्य रोहडूनगरस्य छतरसिंहठाकुरं हिमाचलयुवाकाङ्ग्रेसस्य नूतनप्रदेशाध्यक्षत्वेन नियुक्तवान्। राज्याध्यक्षस्य कृते त्रीणि नामानि अनुसूचीकृताणि आसन्। अध्यक्षपदार्थं छतरसिंहठाकुरः, अखिल अग्निहोत्री, राहुलचौहान च इत्येतेषां मध्ये स्पर्धा आसीत्। मंगलवासरे दिल्लीनगरे साक्षात्कारस्य अनन्तरं छतरसिंहठाकुरस्य अध्यक्षपदस्य चयनं कृतम्। शिमलामण्डलस्य रोहडू विधानसभाक्षेत्रस्य निवासी भारतीयराष्ट्रीयछात्रसंघस्य (एनएसयूआई) पूर्वप्रदेशाध्यक्षः छतरसिंह ठाकुरः मुख्यमंत्रिण सुखविन्दरसिंहसुक्खुः समीपस्थः अस्ति। अद्यैव राज्ये आयोजितायां निर्वाचनप्रक्रियायां छतरसिंहठाकुरेण ६० सहस्रमतानि प्राप्तानि आसन्। ऊना-नगरस्य अखिल-अग्निहोत्री ३७ सहस्र मतानि सिरमौरस्य राहुल-चौहान-इत्यनेन १५,००० मतानि च प्राप्तानि।

ई-बसक्रयणप्रक्रियायाः त्वरिततायै एचआरटीसी समीक्षासभायां अधिकारिभ्यः मुख्यमंत्रिणः निर्देशाः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः हिमाचलप्रदेश-पथपरिवहननिगमस्य समीक्षासभायाः अध्यक्षतां कुर्वन् ३२७ ई-बसयानानां क्रयणप्रक्रियायां त्वरिततां कर्तुं अधिकारिभ्यः निर्देशं दत्तवान्। सः क्रयप्रक्रियासम्बद्धाः सर्वाः औपचारिकताः समये एव सम्पन्नं कर्तुं पृथ्वान्। सः अवदत् यत् दूरस्थग्रामीणक्षेत्रेषु जनानां कृते उत्तमसुविधाः प्रदातुं १०० मेटाडोर-लघुबसयानानि अपि क्रीयन्ते। एतेषां बसयानानां उपलब्धतायाः कारणात् एचआरटीसी-संस्थायाः वित्तीयस्थितौ सेवासु च अधिकोन्नयनं भविष्यति। सः अवदत् यत् कर्मचारिणां समर्पितानां सेवानां कारणात् निगमस्य वित्तीयस्थितौ निरन्तरं विकासः भवति, निगमस्य आयः अपि वर्धितः अस्ति। एचआरटीसी इत्यस्य कार्यशैलीं कुशलं कर्तुं नूतनप्रौद्योगिक्याः उपयोगः सुनिश्चितः भवति इति सः अवदत्। एचआरटीसी इत्यनेन स्वस्य बसयानेषु प्रत्यक्षराशिविकल्पः अपि प्रवर्तितः अस्ति। परिवहनक्षेत्रे एतादृशाः सुविधाः प्रदातुं हिमाचलप्रदेशः प्रथमः राज्यः अभवत्। सः अवदत् यत् एचआरटीसी राज्यस्य जीवनरक्षारूपेण कार्यं कुर्वन् अस्ति। अतः जनानां कृते गुणवत्तापूर्णसेवाप्रदानं निगमस्य सर्वोच्चदायित्वम् अस्ति। मुख्यमन्त्री निगमस्य विभागीय-क्षेत्रीयस्तरे कार्यप्रदर्शनस्य, आयस्य, व्ययस्य च समीक्षां कृत्वा अधिकारिभ्यः आवश्यकताः मार्गदर्शिकाः अपि अददत्। गोष्ठ्यां मुख्यमंत्रिणः परामर्शकः आधारभूतसंरचना अनिलकपिलः, अतिरिक्तमुख्यसचिवः आरडी नजीमः, मुख्यमंत्रिणः सचिवः राकेशकंवरः, हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य प्रबन्धनिदेशकः रोहनचंदठाकुरः, मुख्यमंत्रिणः ओएसडी गोपालशर्मा आदयः वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्।

लोकनिर्माणविभागस्य जलविद्युत्विभागयोः च लंबितदेयकानि मुक्तानि भविष्यन्ति- मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

मुख्यमन्त्रीसुक्खुः लोकनिर्माणजलविद्युत्विभागस्य सर्वाणि लंबितदेयकानि भुक्तिं कर्तुं निर्देशं दत्तवान्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः मंगलवासरे दिल्लीं प्रति प्रस्थानपूर्वं वित्तविभागस्य समीक्षासभायाः अध्यक्षतां कृतवान्। मुख्यमन्त्री ई-वितरण, बजट, व्यय, कोष आदि विषयाणां विस्तृतसमीक्षा अकरोत्। एतस्मिन् समये मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः व्यवस्थापरिवर्तनस्य उद्देश्यं कृत्वा आदर्शवित्तीयप्रबन्धनं

सुनिश्चितं कुर्वन् अस्ति। सः अवदत् यत् वर्तमानसर्वकारेण द्विवर्षीयकार्यकाले वित्तीय-अनुशासनस्य दिशि प्रभावी पदानि गृहीताणि। सः निर्देशं दत्तवान् यत् कस्यापि कार्यस्य परियोजनायाः वा बजटविनियोगानन्तरं तस्य समाप्त्यर्थं निर्धारितसमयावधिः कठोररूपेण पालनीयाः। सः अवदत् यत् राज्यस्य संसाधनानाम् सन्तुलितप्रयोगं कृत्वा समाजस्य प्रत्येकस्य वर्गस्य कल्याणाय सर्वकारः प्रतिबद्धः अस्ति। एतदर्थं वित्तीयप्रबन्धने विशेषं ध्यानं दीयते। सभायां मुख्यसचिवः प्रबोधः सक्सेना, प्रमुखसचिवः वित्तं देवेशकुमारः, वित्तसचिवः अभिषेकजैनः, मुख्यमंत्रिणः सचिवः राकेशकंवरः, विशेषसचिवः वित्तं एवं निर्देशकः कोषागारः एवं लेखा रोहितजमवालः, मुख्यमंत्रिणः विशेषकार्याधिकारी गोपालशर्मा अपरनिदेशक दीपक भारद्वाजः एवं वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्। श

ऊर्जाविभागेन सह विद्युत्मण्डलस्य समीक्षा अपि अभवत्

ऊर्जाविभागस्य, हिमाचलप्रदेशराज्यविद्युत्मण्डलस्य, हिमाचलप्रदेश ऊर्जानिगमलिमिटेडस्य च अन्योपक्रमस्य समीक्षासभायां मुख्यमन्त्री तेषां वित्तीयस्थितिः, संसाधनं, ऋणं च सम्बद्धानां विविधविषयाणां विस्तृतसूचनाः गृहीत्वा आवश्यकताः मार्गदर्शिकाः अददत्।

कालका-शिमला: चतुष्पंक्तिमार्गः वृत्ताकारमार्गेण संयुक्तः भविष्यति, चलौठ्याः समीपे १०० मीटरं दीर्घः उड्डयनसेतुः निर्मायते

हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला डॉ.पद्मनाभः। कालका-शिमला चतुष्पंक्तिमार्गस्य कैथलीघाट-ढलीखण्डः नगरस्य (सर्कुलर)वृत्ताकार मार्गेण अपि संयुक्तः भविष्यति। अनेन नगरस्य सहस्रशः जनानां कृते लाभः भविष्यति। चतुष्पंक्तिमार्गं वृत्ताकार मार्गेण संयोजितुं चलौठ्यां १०० मीटरं दीर्घः उड्डयनसेतुः निर्मायते। एषः उड्डयनसेतुःचलौठ्याः निर्गमायाः कन्दरां (सुरुङ्गं) ढली-आईजीएमसी मार्गेण संयोजयिष्यति। उड्डयनसेतुः चापाकृतौ निर्मायते तथा च भूमेः ७२ मीटरं उन्नतः भविष्यति। नगरवासिनः चलौठ्याः प्रत्यक्षं कालका-शिमलाः चतुष्पंक्तिमार्गेण गत्वा चण्डीगढ़ं प्राप्स्यन्ति। अनेन नगरस्य सङ्गमः(क्रॉसिंग)समीपे जनसञ्चारः न्यूनः भविष्यति।

उड्डयनसेतोः प्रथमः स्तम्भः ७१ मीटरं, द्वितीयः ६५ मीटरं, तृतीयः ५५ मीटरं च अन्ये स्तम्भाः ४५ मीटरं उन्नताः भविष्यन्ति। चतुष्पंक्तिमार्गस्य निर्माणे समाप्ते शिमलातः चण्डीगढ़ं प्राप्तिः सुलभा भविष्यति। उड्डयनसेतोः केवलं १५ स्तम्भाः भविष्यन्ति। सप्त मासानां मध्ये सर्वे स्तम्भाः पूर्णाः भविष्यन्ति इति अपेक्षा अस्ति। अस्य महत्वाकाङ्क्षिपरियोजनायाः निर्माणे २०० अधिकः कर्मकराः नियुक्ताः सन्ति यत् निश्चिन्तावधौ सम्पूर्णा भवेत्। संरचना अभियन्ता अनवरः अली इत्युक्तवान् यः अद्यतनीयं

शीतलकालं कारणं प्रातः ८ वादनात् सायं ७ वादनं पर्यन्तं कार्यं प्रचलति। इदानीं स्तम्भानां अवरोधनस्य (शटरिङ्गस्य) कार्यं प्रचलति। स्तम्भानां ऊर्ध्वभागे लोहमयदण्डस्य संरचना निर्मायते। अस्मिन् तु कर्मकराः भूमेः ७० मीटरं उन्नतः क्रेनयन्त्रस्य साहाय्येन निर्माणं कुर्वन्ति। अनन्तरं लोहमयदण्डः दृढीकरणशिलाखण्डेन दृढीकरणं करिष्यते। स्तम्भेषु सिद्धे पञ्चमाके उड्डयनसेतोः पट्टिका निर्माणं भविष्यति। ताः क्रेनयन्त्रस्य साहाय्येन स्तम्भानां उपरि स्थापयिष्यन्ति। चलौठ्यां उत्तमयातायात-व्यवस्थायै चण्डीगढ़स्य आधारेण वर्तुलं चतुष्पथम् अपि निर्मायते। तस्मिन् निमित्ते ढली-आईजीएमसी मार्गः १० मीटरं विस्तृतः कृतः अस्ति। एषः उड्डयनसेतुः केवलं यातायातस्य समस्याम् अपचास्यति अपितु नगरस्य सौन्दर्ये अपि वृद्धिं करिष्यति। अद्यतने काले नगरस्य यातायातसमस्या प्रमुखः संघर्षः

अस्ति, विशेषतः पर्यटनकालस्य समये। एषः उड्डयनसेतुः निर्माणेन नगरस्य विभिन्नभागानाम् आवागमनं सुचारुं भविष्यति तथा च यात्राकालः न्यूनः भविष्यति। एनएचएआई इत्यस्य स्थलीय अभियन्ता योगेशः वर्मा इत्युक्तवान् यः चतुष्पंक्तिमार्गस्य कार्यं युद्धस्तरे प्रचलति। एतस्मिन्नेव चतुष्पंक्तिमार्गे निर्मिते चण्डीगढ़ं गम्यं सरलं भविष्यति।

द्वयोः चरणयोः चतुष्पंक्ति-मार्गस्य कार्यं प्रचलति

कैथलीघाट-ढली मध्ये चतुष्पंक्तिमार्गस्य परियोजनायाः निर्माणं द्वयाभ्यां चरणभ्यां क्रियते। प्रथमे चरणे कैथलीघाटतः शकरालापर्यन्तं १७.५ किलोमीटरं दीर्घः चतुष्पंक्तिमार्गः निर्मायते। १८४४ कोटिः रूप्यकाणां व्ययेन अस्मिन् चरणे २० सेतुः, ४ कन्दराः(सुरङ्गाः), एकः अधरपथः च एकं शुल्कसंग्रह केन्द्रम्

निर्मायते। द्वितीये चरणे शकरालातः ढली-मशोबरा जंक्शन पर्यन्तं ११ किलोमीटरं कार्यं २०७० कोटिः रूप्यकाणां व्ययेन क्रियते। अस्मिन् ६ कन्दराः, सप्तसेतवः च उड्डयनसेतुः अन्तर्भवन्ति

महाकुम्भविशेषः

- यदि भवन्तः गूगलमध्ये 'महाकुम्भः' इति लिखन्ति तर्हि गूगलः भवन्तं पुष्पवृष्टिं दर्शयिष्यति।
- डीजीपी प्रशांत कुमारः अवदत यत् महाकुम्भः १४ जनवरी २०२५ तमे वर्षे आरम्भम् अस्ति।
- अस्मिन् समये श्रद्धायाः आधुनिकतायाः च संगमः अस्ति। कुम्भः भव्यः, दिव्यः, अङ्गीयः, सुरक्षितः च भवतु इति सर्वाः व्यवस्थाः क्रियन्ते" इति।
- अस्मिन् समये हेलिकॉप्टरात् भक्तानाम् उपरि पुष्पवृष्टिः अभवत्। अत्र नागासाधु-अधोरी-आदीनां साधूनां उपस्थितिः हिन्दूधर्मस्य विविधतां प्रतिबिम्बयति। नागासाधुः अन्ये साधवः गज-अश्व-रथ-आरूढा भव्यरूपेण स्नानार्थम् आगच्छन्ति इति कारणतः शाहीस्नानम् अमृतस्नानम् इति उच्यते। अयं दृश्यः राज्ञः शोभायात्रा इव अस्ति।
- अस्मिन् अवसरे १३ अखाडाणां समूहाः अमृतस्नानार्थं महाकुम्भं गच्छन्ति।
- महाकुम्भस्य अवसरे वस्तूनि दानकरणम् अतीव शुभं मन्यते। महाकुम्भस्नानं कृत्वा अन्नं वस्त्रं धनं तिलगुण्डं च दानं कुर्यात्। ज्योतिषशास्त्रानुसारं बृहस्पतिग्रहः वृषे, सूर्यः मकरराशिस्थे च यदा भवति तदा महाकुम्भस्य आयोजनं भवति।
- बृहस्पतिः १२ वर्षेभ्यः परं वृषभराशिं प्रविशति, सूर्ये तस्य नवमपक्षः मकरराशिस्थः अस्ति। अयं ग्रहसन्धिः अत्यन्तं शुभः इति मन्यते।
- यदा बृहस्पतिः कुंभराशिस्थः अस्ति तदा अस्मिन् काले सूर्यदेवः मेषे आगच्छति तदा हरिद्वारे कुम्भस्य आयोजनं भवति।
- महाकुम्भमेला नासिके तदा भवति यदा सूर्यः बृहस्पतिः सिंह राशौ भवति।

यदा देवगुरु बृहस्पतिः सिंह राशौ अस्ति एवं सूर्यः मेष राशौ अस्ति तदा कुम्भमेला उज्जैने भवति। महाकुम्भः केवलं धार्मिकः आयोजनः नास्ति, भारतीयसंस्कृतेः एकतायाः च प्रतीकः अपि अस्ति।

- शाहीस्नानस्य मुख्यदिनाङ्कः
 - 14 जनवरी - मकर संक्रांति
 - 29 जनवरी- मौनी अमावस्या
 - 3 फरवरी- बसंत पंचमी
 - 12 फरवरी- माघी पूर्णिमा
 - 26 फरवरी- महाशिवरात्रि
- मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः समस्तभक्तानां, सन्तमहात्मनां, कल्पवासिनाम्, आगन्तुकानां च स्वागतं कृत्वा महाकुम्भस्य प्रथमस्नानस्य शुभकामनाम् अर्पितवान्।

डॉ.विदुषी अग्रवालः, हिमसंस्कृतवार्ताः

देवाः..... गतांकादग्रे....

यत् द्वादशसहस्र-वर्षेभ्यः प्राक् सम्पूर्णा वसुधा हिमेन आच्छादिता आसीत्। केचन स्थानानि एव निवासयोग्यानि अवशिष्टानि आसन्। तेषु एकम् स्थानम् "देवलोकः" इति ख्यातः; यः इन्द्रलोकः वा स्वर्गलोकः च इति अपि उच्यते। अयं लोकः हिमालयस्य उत्तरदिशि स्थितः आसीत्। सर्वे देवाः, गन्धर्वाः, यक्षाः, असुराः च इत्यादयः देवसमर्थक- जातयः हिमालयस्य उत्तरभागे एव निवसन्ति स्म। भारतवर्षं यत् प्रारम्भे "हैमवत् वर्षः" इति उच्यते, तत्र केचन स्थलेषु एव नगराणां निर्माणं कृतं स्म। अन्येषु स्थलेषु सर्वत्र

समुद्रस्य जलं तथा भयंकराणि वनानि एव आसन्। तत्र विविधाः जातयः प्रजातयः च निवसन्ति स्म। सुराः असुराः च उभौ आर्याः इति कथ्यते। देवतानां राजा "इन्द्रः" इति अभिधीयते। तेन प्रकारेण स्वर्गे राज्यं कुर्वन्तः चतुर्दश इन्द्राः कथिताः। तेषां नामानि- यजः, विपश्चित्, शीबिः, विधुः, मनोजवः, पुरन्दरः, बालिः, अद्भुतः, शान्तिः, विशः, ऋतुधामः, देवास्पतिः, सुचिः च। उच्यते च, एकः इन्द्रः वृषभः इव महान् आसीत्। असुराणां राजा महाबलिः अपि कदाचित् इन्द्रपदं प्राप्तवान्। तथैव रावणपुत्रः मेघनादः अपि इन्द्रपदं प्राप्तः।

असुराः के?

असुराः "दैत्याः" इति ख्यायन्ते। दैत्याः कश्यपस्य पत्नी "दिति" इत्यस्याः गर्भेण जाताः। कश्यपाद् दितेः गर्भे हिरण्यकश्यपः, हिरण्याक्षः, सिंहिका इत्येते त्रयः सन्तानाः जाताः। "श्रीमद्भागवते" उक्तं यत् दितेः गर्भात् अन्ये एकोनपञ्चाशत् पुत्राः अपि जाताः ये "मरुद्गाणाः" इति ख्याताः। हिरण्यकश्यपस्य चत्वारः पुत्राः- अनुहल्लादः, हल्लादः, भक्तः प्रह्लादः, संहल्लादः च। एभ्यः असुराणां वंशः

तथा साम्राज्यं प्रसारितम्। प्राचीनकाले हिमालयात् इतरं प्रदेशं "पृथिवी" इति उच्यते, तथा हिमालयं "स्वर्गः" इति। कतिपयैः कथ्यते यत् ब्रह्मा तथा तस्य कुलं पृथिव्या अतीताः आसन्। तैः मधु-कैटभयोः दैत्ययोः वधं कृत्वा पृथिव्यां स्वकुलं स्थापितं च। अनेन प्रकारेण स्वर्गं देवाः तथा पृथिव्यां दैत्याः मध्ये युद्धं प्रारब्धम्। दैत्याधिपतिः हिरण्याक्षः, हिरण्यकश्यपः च। ततः परं विरोचनः राजा अभवत्। तेषां गुरुः शुक्राचार्यः आसीत्। देवतानां भवननिर्माणकर्ता विश्वकर्मा च, असुराणां तु मयदानवः। इन्द्रस्य प्रथमं युद्धं "वृत्रासुरः" इत्यनेन सह अभवत्, यः "पारस्य" देशे वसति स्म। इन्द्रस्य अन्तिमं युद्धं "शम्बासुरः" इत्यनेन सह अभवत्। महाबलिः राजा दक्षिणभारतस्य "महाबलीपुरं" मध्ये राज्यं कुर्वन् आसीत्। भगवता विष्णुना सः "पाताललोकस्य राजा" कृतः। असुरराजः महाबलिः धर्मात्मा अपि शक्तिशाली आसीत्। प्रह्लादस्य वंशे विरोचनस्य पुत्रः महाबलिः जातः। स एव अमृतमन्थनकाले महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहत्।क्रमशःसुधा साठ्ये मुंबई।

sudha_sathaye@yahoo.com

संस्कृतविद्यास्थानानि- ४०

गृह्यसूत्रम्-

-अभिजित् टोडकर: 9145908156

गृह्यसूत्रे गृहाग्रिना सम्पद्यमानानां सप्त पाकयज्ञानां पञ्चमहायज्ञानां च वर्णनम् अस्ति। गर्भधानात् मरणं यावत् क्रियमाणानां विविधसंस्काराणां वर्णना अस्ति। किञ्च मरणानन्तरं अनुष्ठेययानाम् और्ध्वदैहिकक्रियाणामपि निरूपणम् अत्र प्राप्यते। गृह्यसूत्रेषु आहत्य ४२ संस्काराः उक्ताः। तेषु गर्भधानादारभ्य विवाहपर्यन्तम् अष्टादशकायिकसंस्काराः सन्ति। अवशिष्टाः यज्ञसम्बन्धिनः विद्यन्ते। एतेषु दर्शपूर्णमासः, अष्टकायज्ञः, श्रावणीयज्ञः, आश्वयुजीयज्ञः, आग्रयणीयज्ञः, चैत्रीयज्ञः, पितृश्राद्धं चेति सप्त पाकयज्ञाः गृह्ययज्ञाः वा सन्ति। ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञः दैवयज्ञः, भौतयज्ञः नृयज्ञश्चेति पञ्च महायज्ञाः।

अध्यापनं ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञस्तु तर्पणम्।
होमो दैवो बलिर्भौतौ नृयज्ञोतिथिपूजनम्।।
एतदतिरिच्य अपशकुनोपशमः, भूतोपचारः, अभिचारः, पशुपालनम्, कृषिः सदाचारः एतेषामपि विवेचनम् अत्र अस्ति।
ऋग्वेदस्य आश्वलायनं, शाङ्खायनं चेति द्वे गृह्यसूत्रे स्तः। शुक्लयजुर्वेदस्य पारस्करगृह्यसूत्रं प्रसिद्धम्। कृष्णयजुर्वेदस्य बौधायन- आपस्तम्बम्- भारद्वाज- हिरण्यकेशी- वैखानस- वाधूल- काठक- वाराह- मानवनामधेयानि नव गृह्यसूत्राणि। सामवेदस्य गोभिल- खादिर- जैमिनीयानि त्रीणि, अथर्ववेदस्य च कौशिकगृह्यसूत्रम् एकमेव।
धर्मसूत्रे वर्णाश्रमधर्माः, अपराधाः, पातकानि तेषां प्रायश्चित्तानि च, राजधर्मः, दण्डविधानम्, शौचाशौचनियमाः इत्यादीनां बहूनां विषयाणां वर्णनम् अस्ति। आहारः, पुनर्जन्म, आत्मनः स्वरूपम् इत्येतेषामपि विवेचनम् अत्र उपलभ्यते। धर्मसूत्राण्येव मानवादिस्मृतीनां स्रोतोग्रन्थाः विद्यन्ते।
वसिष्ठधर्मसूत्रं ऋग्वेदस्य। बौधायनधर्मसूत्रं कृष्णयजुर्वेदस्य तैत्तिरीयशाखासम्बद्धं विष्णुधर्मसूत्रं कठशाखासम्बद्धं च। आपस्तम्बकल्पसूत्रस्य द्वौ अध्यायौ आपस्तम्बधर्मसूत्रम् इति तथा हिरण्यकेशिकल्पसूत्रस्यापि द्वौ अध्यायौ हिरण्यकेशिधर्मसूत्रमिति उच्येते। हरितधर्मसूत्रमपि कृष्णयजुर्वेदस्यैव। गौतमधर्मसूत्रं सामवेदस्य राणायनीयशाखासम्बद्धम्।
शुल्बसूत्रम्-
शुल्बशब्दस्य मापनार्थम् उपयुज्यमाना रज्जुः इति। यज्ञशाला, यज्ञवेदिका इत्यादीनां निर्माणार्थं शुल्बेन मापनं क्रियते स्म। सः निर्माणविधिः शुल्बसूत्रेषु दत्तः अस्ति। रेखागणितस्य अथवा ज्यामितिशास्त्रस्य उद्भवः शुल्बसूत्रादेव अभवत्। सम्प्रति कात्यायनशुल्बसूत्रम् शुक्लयजुर्वेदसम्बद्धम् एकं तथा कृष्णयजुर्वेदसम्बद्धानि आपस्तम्ब- बौधायन- मानव- वाराह- वाधूलानि षट् शुल्बसूत्राणि उपलब्धानि सन्ति।

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ. विवेक शर्मा, जोगिन्द्रनगरम्
सामान्यज्ञानम्
प्रश्नः 1. गुरु- गोविन्द- सिंह क्रीडाङ्गणम् (क्रिकेट) कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : नांदेड़ (महाराष्ट्र)
प्रश्नः 2. 'देवीशतकम्' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - 'आनन्दवर्धनः'।
प्रश्नः 3. 'स्नानाय इदम्' इत्यस्य समस्त पदं किम्?
उत्तरम्- स्नानार्थम्। (चतुर्थीतत्पुरुषः)
प्रश्नः 4. 'मनोबलः' इत्यस्य सन्धि- विच्छेदं कुरुत-
उत्तरम्- 'मनः + बलः'।
प्रश्नः 5. भूमधरेखा कतिषु देशेषु गच्छति?
उत्तरम् - त्रयोदशसु देशेषु।

"लौकिकन्यायकोशः"

"सुप्तप्रबुद्धन्यायः"

यथा कश्चन सुप्तः किञ्चित्कालानन्तरं प्रबुद्धः भूत्वा पूर्वं जातं सर्वम् अपि तथा एव स्मरति तथा कल्पान्तरे कृतानां कर्मणां बलेन मनुजः कल्पान्तरवर्तिवेदानां स्मरणं कर्तुं शक्नोति इति भावः भागवतस्य श्रीधरटीकायां (१-३) प्रकटितः।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे / महाराष्ट्रम्

मानवजीवनस्य माधुर्यम्

ओ३म् मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति
सिन्धवः । माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ।।

मधु नक्तमुतोषसो मधुमत् पार्थिवं रजः ।

मधु द्यौरस्तु नः पिता ।।

मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमां अस्तु सूर्यः ।

माध्वीर्गावो भवन्तु नः ।।

अर्थात्, यस्य सर्वाण्यपि कार्याणि सत्यान्वितानि भवेयुः, सः 'ऋतायन्' कथ्यते । तस्य सत्यमयस्य पुरुषस्य कृते वायवः मधुवर्षणम् अथवा माधुर्यवर्षणं कुर्वन्ति । अस्माकम् उद्यमिनां कृतेऽपि सस्यौषधादिखाद्यपदार्थाः सदा माधुर्योपेताः भवन्तु ।

अस्मत्कृते रात्रिः, प्रातःकालः, धूलिः, जलवर्षणेन अस्माकं पालकः पिता परमेश्वरः, द्युलोकः इत्यादयः सर्वेऽपि मधुमयाः भवन्तु ।

अस्मत्कृते वनस्पतिः मधुमान् भवतु, कर्मप्रेरकः सूर्यः मधुमान् भवतु, एवं गोमातरः अस्मत्कृते अमृतसमानाः क्षीरप्रदात्र्यः भवन्तु।

बाह्यविज्ञानतः मनुष्यः जीवनमाधुर्यं न कदापि प्राप्नुयात्, वास्तविकीं शान्तिं च नाधिगच्छेत् । उपनिषदुक्तेन आत्मस्वरूपज्ञानेन हि मनुष्यः शोकमोहादिभ्यः निवृत्तिं प्राप्य शाश्वतीं शान्तिम् अनुभवति ।

'तरति शोकमात्मवित्', 'तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः', 'ज्ञात्वा शिवं शान्तिमत्यन्तमेति' इत्याद्युपनिषद्वाक्यानि अनुसृत्य शान्तिं प्राप्तवतां महापुरुषाणां मधुमयजीवनम् एतस्य प्रमाणं वर्तते । श्रीभगवान् स्वयं मधुराणां मधुरतमं वर्तते । कश्चन मनुष्यः तस्य मधुरतमस्य आत्मन्येव अन्वेषणं कुर्यात् तर्हि सः अपि स्वयं मधुरमयः हि भवति । अतः मधुरजीवनस्य प्राप्त्यर्थं सततं भगवच्चिन्तनं स्मरणं, ध्यानं, जपः सङ्कीर्तनम् इत्यादीनाम् अवलम्बनम् अत्यन्तम् आवश्यकमस्ति मनुष्यजीवने इति, शम् ।

माघसङ्क्रान्तिः

यस्मिन् दिने सूर्यः मकरराशिं प्रविशति, तद्दिनं मकर-सङ्क्रान्तिः कथ्यते। एतस्माद्दिनात् आरभ्य षण्मासावधौ सूर्यः उत्तरायणे सञ्चरति। उत्तरायणकालः देवानां दिवसः कथ्यते, दक्षिणायनकालश्च तेषां रात्रिः इति शास्त्रमतम्। अत एव मकरसङ्क्रान्तिः देवानां सुप्रभातकालः वर्तते। अस्मिन् दिवसे कृतस्य स्नानं, दानं, जपः, तपः, श्राद्धम् इत्यादिकानुष्ठानस्य अत्यधिकं महत्त्वं वर्तते। उच्यते यत् अस्मिन्नवसरे कृतं दानं परिणामे तत् शतगुणीभूय दातुः समीपं प्रत्यागमिष्यतीति। अस्मिन्नवसरे कृतं गोघृतस्य कम्बलस्य च दानमपि अतिमहत्त्वं आवहति। एतयोः दाता सम्पूर्णभोगान् भुक्त्वा अन्ते मोक्षं प्राप्नोति। उक्तमस्ति-

माघे मासि महादेव यो

दद्यात् घृतकम्बलम्।

स भुक्त्वा सकलान् भोगान्

अन्ते मोक्षं च विन्दति।।

इति।

मकर- सङ्क्रान्ति- दिवसे गङ्गास्नानं, गङ्गातटे कृतं दानञ्च विशेषमहत्त्वभूतं वर्तते। मकरसङ्क्रान्तौ तीर्थराज- प्रयागस्य, परशुरामकुण्डस्य, गङ्गासागरस्य च पर्वस्नानन्तु प्रसिद्धमेव। नानाक्षेत्रविशेषे सङ्क्रान्तौ विशेषलोकनियमाः दृश्यन्ते। उत्तरप्रदेशे इदं व्रतं 'खिचडी' इति नाम्ना ख्यातम्। अत एव अस्मिन् दिवसे 'खिचडी' तिलदानस्य विशेषमहत्त्वमस्ति इति मन्यते तत्रत्यैः। महाराष्ट्रे विवाहिताः स्त्रियः अस्यां सङ्क्रान्तौ प्रथमतः तैलं, कपासः, लवणम् इत्यादीनि वस्तूनि सौभाग्यवतीभ्यः नारीभ्यः प्रददति। बङ्गाले अस्मिन् दिवसे स्नानं विधाय तिलदानं कुर्वन्ति जनाः। दक्षिणभारते इदं पर्व 'पोंगल' इति नाम्ना

ख्यातम्। असमे तद्दिने 'भोगालीबिहु'पर्व सहर्षम् आचर्यते जनैः।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

पूर्वेद्युः स्वगृहस्य बहिर्भागे कृषिक्षेत्रेषु वा 'भेलाघर' इति तृणगृहस्य निर्माणं कृत्वा रात्रौ तत्रैव उषित्वा च भोजननृत्यविनोदादिभिः आनन्दपूर्वकं तदत्रात्रिं यापयेयुः। ततः सङ्क्रान्ति-दिवसस्य प्रातःकाले सर्वे सम्मिल्य तत्तृणगृहम् अग्निं संयोज्य प्रज्वालयेयुः। ततः स्नात्वा, पूजादिकं नित्यकर्म विधाय तिललडुकादिकं प्रसादत्वेन सप्रीतिं स्वीकुर्युः। राजस्थानस्य प्रथानुसारं तद्दिने सौभाग्यवत्यः स्त्रियः तिल-लडुकं, 'घेवर'-लडुकं, 'मोतीचूर'-लडुकम् इत्यादिनामुपरि रूप्यकाणि संस्थाप्य वायनत्वेन स्वैश्वर्यं प्रणमन्ति, कस्यापि वस्तुनः च चतुर्दशसङ्ख्यायां सङ्कल्पं विधाय चतुर्दशब्राह्मणेभ्यः तद्दानत्वेन प्रददति। एवं प्रकारेण विभिन्नक्षेत्रेषु स्वस्वपरम्परानुसारं मकरसङ्क्रान्तिपर्वं सानन्दं परिपाल्यते सनातनधर्मावलम्बिभिः भारतीय-श्रद्धालुभिः इति शम्।